

JOANNA NASTALSKA-WIŚNICKA* – LUBLIN

SPRAWOZDAWCZOŚĆ ŹRÓDŁEM DO BADAŃ POLITYKI BIBLIOTECZNEJ W BIBLIOTECE KUL W LATACH 1918-1939

Streszczenie

Jednym ze źródeł, pozwalającym odtworzyć politykę biblioteczną Biblioteki Uniwersyteckiej KUL w jej początkach, są sprawozdania przygotowywane w latach 1925-1939 dla Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Głównego Urzędu Statystycznego, których odpisy zachowały się w Archiwum Uniwersyteckim KUL. Zawierają pierwsze zestawienia liczbowe powielane później na forum ogólnopolskim, np. w rocznikach statystycznych. Podają też informacje o zbiorach i nabytkach Biblioteki, składzie osobowym oraz udostępnianiu zbiorów. Wynika z nich, że głównym źródłem pozyskania książek były dary, ponieważ środki finansowe uczelni nie pozwalały na zakup większych partii, a egzemplarz obowiązkowy był przyznany Uniwersytetowi jedynie na krótko. Książki i czasopisma udostępniano zarówno na miejscu, jak i wypożyczano na zewnątrz, przy czym ta ostatnia forma znacznie przewyższała wykorzystanie w czytelnicy. Było to związane przede wszystkim z trudnymi warunkami lokalowymi i krótkim czasem otwarcia Biblioteki.

Słowa kluczowe: Biblioteka Uniwersytecka KUL; 1918-1939; sprawozdawczość biblioteczna; statystyka biblioteczna; polityka biblioteczna

Wprowadzenie

Sprawozdawczość biblioteczna jest systematycznym i planowym gromadzeniem informacji o działalności bibliotecznej, w której znaczącą rolę odgrywają dane liczbowe (statystyka). Stanowi swego rodzaju podsumowanie osiągniętych w określonym czasie wyników i podstawę do oceny pracy danej placówki, a także

---

* Joanna Nastalska-Wiśnicka – dr historii; Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Uniwersyteckiej KUL; e-mail: joanna.nastalska@kul.lublin.pl
<https://orcid.org/0000-0003-3402-3051>

dobry punkt wyjścia dla planowania bibliotecznego¹. Statystyka biblioteczna jest jedną z najstarszych dziedzin statystyki kultury, co nie zmienia faktu, że w okresie międzywojennym była jeszcze w fazie rozwojowej².

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości pierwszą uwidoczną potrzebą była rejestracja istniejących placówek bibliotecznych i ich zbiorów³. Próbował to już w początkach XX wieku robić Edward Chwalewik w swoim dziele *Zbiory polskie*⁴. W jego drugim wydaniu z 1926 roku została wspomniana Biblioteka Uniwersytetu Lubelskiego, założona dzięki inicjatywie ks. Idziego Radziszewskiego, która „powstała z licznych darów i zakupów” (zostały wymienione ważniejsze)⁵.

Instytucjonalnej próby opracowania „(...) najpełniejszego wykazu wszystkich bibliotek polskich”⁶ podjął się Stefan Demby, naczelnik Wydziału Bibliotek Państwowych Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w latach 1926-1927⁷. Uczynił to na podstawie przesyłanych przez zainteresowane placówki odpowiedzi na opracowany przez siebie kwestionariusz⁸ (zob. Aneks nr 1). Częściowe wyniki opublikował w czasopiśmie „Nauka Polska”, prezentując biblioteki państwowe (z wyjątkiem szkolnych), publiczne, miejskie, towarzystw naukowych, najwybitniejsze seminaryjne, kapitulne, diecezjalne, klasztorne, synagogałne i największe prywatne. Łącznie w wykazie znalazło się 427 placówek w porządku alfabetycznym nazw miejscowości, ale jedynie o 122 podano bardziej szczegółowe informacje⁹.

Statystyka biblioteczna w Bibliotece KUL

Do Biblioteki Uniwersytetu Lubelskiego pismo z wzorami kwestionariuszy, podpisane przez S. Dembego w zastępstwie ministra, dotarło w styczniu 1925 roku¹⁰. Odpowiedź na nie zapoczątkowała przygotowywanie corocznych sprawozdań dla potrzeb Ministerstwa i Głównego Urzędu Statystycznego. Wcześniej

¹ *Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego*, red. K. Głombiowski, B. Świderski, H. Więckowska, Wrocław 1976, s. 277.

² S. Radkowski, *Sprawozdawczość statystyczna jednostek organizacyjnych kultury*, „Wiadomości Statystyczne”, 32 (1987) nr 8, s. 13.

³ Z. Gaca-Dąbrowska, *Bibliotekarstwo w II Rzeczypospolitej. Zarys problemów organizacyjnych i badawczych*, Warszawa 2007, s. 24.

⁴ E. Chwalewik, *Zbiory polskie. Archiwa, biblioteki, galerie, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie*, Warszawa 1905.

⁵ Tenże, *Zbiory polskie. Archiwa, biblioteki, galerie, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie w porządku alfabetycznych według porządku miejscowości ułożone*, t. 1, A-M, Warszawa-Kraków 1926, s. 360-361.

⁶ S. Demby, *Biblioteki*, „Nauka Polska”, 7 (1927) s. 165.

⁷ Stefan Demby, ur. 4 czerwca 1862 r., zm. 10 listopada 1939 r.; bibliograf, bibliotekarz i bibliofil; był pierwszym dyrektorem Biblioteki Narodowej w Warszawie.

⁸ Tamże, s. 166.

⁹ Tamże, s. 167-221.

¹⁰ Archiwum Uniwersyteckie KUL (dalej: AU KUL). [B.sygn.]. Pismo Ministerstwa Wyznań i Oświecenia Publicznego. Oddział Biblioteczny nr 607 B z dnia 3 I 1927. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

najprawdopodobniej nie była prowadzona żadna statystyka, nawet wewnętrzna. Świadczy o tym m.in. fakt, że w odpowiedzi na prośbę Mariana Łodyńskiego¹¹ o przysłanie dla Biblioteki Narodowej sprawozdań z działalności Biblioteki za okres 1919-1936 wysłane zostały dane od 1927 roku¹². Wyjaśnia tę sprawę również notatka kierowniczkii biblioteki Emilii Szeligi-Szeligowskiej¹³, w której można przeczytać, że kiedy starano się w Ministerstwie o subsydlum dla Biblioteki, z powodu braku materiału statystycznego „Uniwersytet wysłał prowizoryczne sprawozdanie”¹⁴. Przygotowywane później zestawienia roczne zostały zabrane przez Niemców w czasie rewizji i zaginęły razem ze szkicem Szeligowskiej *O historyczno-statystycznym rozwoju Biblioteki do wybuchu drugiej wojny światowej*¹⁵. W Archiwum Uniwersyteckim KUL znajduje się natomiastteczka (bez sygnatury) zatytułowana *Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939*, w której znalazły się kopie i brudnopisy materiałów statystycznych, wysyłanych dla potrzeb Wydziału Bibliotek Państwowych Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Głównego Urzędu Statystycznego, oraz różne notatki pomocnicze. Oprócz tego w teczce *Sprawy personalne 1923-1935* przechowywane są odpowiedzi na tzw. Kwestionariusz nr 2 (zob. Aneks 2), odnoszący się do pracowników bibliotecznych.

Odzew na prośbę S. Dembego był bardzo szybki, już 16 stycznia 1925 roku odesłano wypełniony formularz ze stanem na koniec 1924 roku¹⁶. Jako nazwę instytucji podano: w nim „Biblioteka Uniwersytetu Lubelskiego”, a jej adres to Lublin, ulica Dolnej Panny Marii 4. Znacznie rozbudowany został punkt 3, który miał zawierać informacje o roku założenia i krótkie dzieje ksiąźnicy. Zapisano w nim, że Biblioteka istnieje od 1918 roku, a na jej księgozbiór składają się książki, które Uniwersytet nabył z własnych środków lub otrzymał w darze. Wspomniano o zakupionych księgozbiorach zmarłych profesorów: Stanisława Zachorowskiego,

¹¹ Marian Tadeusz Łodyński, ur. 5 lipca 1884, zm. 7 września 1972 r.; historyk, bibliotekarz, podpułkownik Wojska Polskiego; był dyrektorem Biblioteki Instytutu Historyczno-Wojskowego w Warszawie (Centralnej Biblioteki Wojskowej); w l. 1935-1938 i 1945-1948 był wicedyrektorem Biblioteki Narodowej.

¹² D. Dzierzkowska, *Biblioteka Główna Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 1918-1989*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (dalej: ABMK), 8 (1964) s. 187, przyp. 2.

¹³ Emilia Szeliga-Szeligowska, ur. 19 czerwca 1878, zm. 27 lutego 1954 r., była absolwentką Instytutu Panien Szlacheckich w Białymstoku i słuchaczką kursów psychologiczno-pedagogicznych w Warszawie; studiowała bibliotekoznawstwo i historię w Lipsku i Warszawie, w Piotrogradzie była słuchaczką Wydziału Filozoficznego Wyższych Kursów Polskich; w l. 1901-1915 pracowała w „Ogniskach” Towarzystwa Czytelni Ludowych i Robotniczych; w Rosji zakładała ruchome biblioteki dla wsielców z Polski i uczyła robótek ręcznych; z Biblioteką KUL związana od samego początku, była faktyczną jej organizatorką i kierowniczką przez cały okres międzywojenny oraz w czasie okupacji, pracowała do 1952 r. Zob. J. Jaźwierska, *Szeliga-Szeligowska Emilia*, w: *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. 2, red. E. Gigilewicz, Lublin 2018, s. 428-429.

¹⁴ AU KUL. Notka ręką Emilii Szeligi-Szeligowskiej [niedatowana]. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

¹⁵ Dzierzkowska, *Biblioteka*, s. 187.

¹⁶ AU KUL. W odpowiedzi na pismo z dn. 3 I 1925 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

ks. Błażeja Jaszowskiego i Stanisława Smolki oraz o innych nabytkach, a przede wszystkim o najcenniejszym z darów, jaki przekazał hr. Jerzy Moszyński¹⁷. Była to kilkunastotysięczna biblioteka, zbierana głównie przez XIX-wiecznego działacza patriotycznego Piotra Moszyńskiego, ofiarowana w 1923 roku wraz z księgą inwentarzową i katalogiem rzeczowym (BU KUL rkps 211, 212). Zbiór zawierał bogatą kolekcję rękopisów, dokumentów i materiałów historycznych, inkunabułów i starych druków¹⁸.

W kwestionariuszu charakter Biblioteki został określony jako naukowy. Zaznaczono jednak, że żadnej specjalności nie posiada, natomiast została dostosowana do potrzeb wydziałów, które istniały wówczas na Uniwersytecie, a więc Teologicznego, Prawa Kanonicznego, Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych oraz Nauk Humanistycznych¹⁹. Dane te zostały w niemal niezmienionej formie przedrukowane przez S. Dembego we wspomnianym wyżej zestawieniu bibliotek, opublikowanym w „Nauce Polskiej”²⁰.

Pierwsza odpowiedź na Kwestionariusz Dembego była najbardziej wyczerpująca, w kolejnych latach niektórych danych już nie podawano. Kwitowano je zdaniem:

W sprawie pozostałych punktów formularza należy zaznaczyć, iż ponieważ pod tym względem nie zaszły zmiany, przeto odpowiedź podana w latach poprzednich posiada w całej pełni swoje zastosowanie²¹.

W piśmie z 25 stycznia 1927 roku został odnotowany znaczny przyrost księgozbioru, związany z nadejściem 40 tys. woluminów, zakupionych w Piotrogradzie oraz 10 tys. tomów ofiarowanych przez Stanisława Ptaszyckiego. Liczba ta wydaje się zawyżona, gdyż jak wiadomo, do Lublina nie dotarły wszystkie zgromadzone nad Newą materiały, było to jedynie ok. 26-30 tys. woluminów²².

Od 1928 roku (z danymi na dzień 31 grudnia 1927 roku) przygotowywane były dla potrzeb Głównego Urzędu Statystycznego (dalej: GUS) odpowiedzi na ankiety dla bibliotek wyższych zakładów naukowych²³. Dane te były później publikowane w „Roczniku Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej”²⁴ oraz w *Roczniku statystycznym Kościoła katolickiego w Polsce*, opracowanym przez Mariana Piro-

¹⁷ AU KUL. Kwestionariusz nr 1 /Odpowiedź/ Wydziału Nauki Ministerstwa W.R. i O.P. z dn. 3 I 1925 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

¹⁸ B. Kamińska, *Z dziejów krakowskiego księgozbioru Piotra Moszyńskiego*, „Roczniki Biblioteczne”, 31 (1987) z. 1, s. 155-173.

¹⁹ AU KUL. Kwestionariusz nr 1 /Odpowiedź/ Wydziału Nauki Ministerstwa W.R. i O.P. z dn. 3 I 1925 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

²⁰ Demby, *Biblijoteki*, s. 180.

²¹ AU KUL. Sprawozdanie za rok 1927 z dn. 26 stycznia 1928 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

²² A. Wojtkowski, *Początki Biblioteki Głównej KUL*, „Tygodnik Powszechny”, 11 (1955) nr 47, s. 7.

²³ J. Borstainowa, *Biblioteki wyższych zakładów naukowych*, „Kwartalnik Statystyczny”, 7 (1930) z. 1, s. 254.

²⁴ Tab. 11. Biblioteki wyższych zakładów naukowych, „Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej”, 6 (1928) s. 443 i kolejne.

żyńskiego i Stanisława Szczęcha²⁵. Zawierały trzy główne punkty, prezentowane w formie tabelarycznej:

1. Wiadomości ogólne (nazwa placówki, adres, personel)
2. Księgozbiór
3. Czytelnictwo

Oprócz zestawienia tabelarycznego do GUS przesyłano jeszcze drugi kwestionariusz (w Archiwum KUL znajdują się dane za lata 1929-1939), w którym podawano stan zbiorów oraz wiadomości o jego wykorzystaniu²⁶.

Szczegółowe dane do sprawozdań dla Ministerstwa przygotowywała Emilia Szeligowska, o czym świadczą pisane jej ręką notatki. Ostateczną wersję sporządził jednak i podpisywał dyrektor Henryk Insadowski.

Drukowanych sprawozdań z pracy Biblioteki w okresie międzywojennym było niewiele. Dwa obszerniejsze ukazały się w „Wiadomościach Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego” w latach 1927 i 1928 (roczniki 3 i 4)²⁷. Fragmenty poświęcone Bibliotece znajdują się również w *Sprawozdaniach ze stanu K.U.L. w roku akademickim 1935/36*²⁸, *1936/37*²⁹, *1937/38*³⁰ oraz w sprawozdaniach rektorskich zamieszczanych w czasopiśmie „Prąd”³¹. Były one przedstawiane przeważnie w formie narracyjnej. Główny nacisk kładziono w nich na prezentację nabytków Biblioteki, przywoływano ważniejsze dary, liczbę obowiązkowych egzemplarzy oraz książek pozyskanych drogą wymiany krajowej bądź międzynarodowej. Drukowane sprawozdania z lat 30. XX wieku podawały także dane liczbowe dotyczące zbiorów i udostępniania (powtarzając te, znane ze sprawozdań dla Ministerstwa i GUS)³².

Personel biblioteczny

Warto przyjrzeć się informacjom zawartym w sprawozdaniach wysyłanych do Ministerstwa WRiOP oraz do GUS – zarówno tych pierwszych, opisowych, jak i późniejszych, mających charakter wyłącznie statystyczny. Niewątpliwie jedną z istotniejszych kwestii w nich poruszanych był skład osobowy bibliotek. Oprócz danych o liczbie pracowników, zawartych w kwestionariuszu nr 1, w punkcie 13, do sprawozdania były dodawane także kwestionariusze osobowe (zob. Aneks nr 2).

²⁵ M. Pirożyński, S. Szczęch, *Rocznik statystyczny Kościoła katolickiego w Polsce*, Lublin 1938, s. 77.

²⁶ AU KUL. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

²⁷ *Sprawozdanie z Biblioteki Uniwersyteckiej za ostatnie 2 lata [1925-1926]*, „Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego”, 3 (1927) z. 1, s. 68-70; *Sprawozdanie z Biblioteki Uniwersyteckiej za rok 1927*, „Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego”, 4 (1928) z. 1, s. 90.

²⁸ *Biblioteka Uniwersytecka*, w: *Sprawozdanie ze stanu K.U.L. w roku akademickim 1935/36*, Lublin 1936, s. 16-17.

²⁹ *Sprawozdanie ze stanu K.U.L. w roku akademickim 1936/37*, Lublin 1937, s. 20-21.

³⁰ *Biblioteka Główna i Zakłady*, w: *Sprawozdanie ze stanu K.U.L. w roku akademickim 1937/38*, Lublin 1938, s. 20-21.

³¹ *Sprawozdanie rektorskie ze stanu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w r. ak. 1936/1937*. VI. Biblioteki, „Prąd”, 24 (1937) t. 34, s. 90-91; *Sprawozdanie rektorskie ze stanu K.U.L. w roku akademickim 1937/38*. IX. Biblioteka Główna i Zakłady, „Prąd”, 25 (1938) t. 36, s. 131-132.

³² *Sprawozdanie ze stanu K.U.L. w roku akademickim 1935/36*, Lublin 1936, s. 16-17.

W Archiwum KUL zachowały się tego typu druki dla następujących osób: Emilii Szeligi-Szeligowskiej, Jadwigi Abramowiczowej, Marty Kruszewskiej, Zofii Bocheńskiej, Janiny Kwiatkowskiej, Zofii Kruszewskiej, Zofii Kochanowskiej, Marty Krauzówny i Reginy Księżycyckiej³³. Były one dołączone do najstarszych sprawozdań. Późniejsze odpisy nie zachowały się, wiadomo jednak, że były wypełniane. Ślad po nich znajduje się w Kwestionariuszu nr 1. I tak w 1927 roku zostało zaznaczone, że do pracy na miejsce M. Kruszewskiej i J. Kwiatkowskiej zostały przyjęte Halina Szydłowska i Wanda Żyłkówna³⁴. Rok później W. Żyłkównę i Zofię Bielawską zastąpiła Janina Antonowska i Alicja Wiciejewska³⁵.

W 1925 roku podawano, że w Bibliotece zatrudnionych było 10 osób: dyrektor, bibliotekarka, 7 sił pomocniczych i woźny³⁶. Podobne informacje można znaleźć w kwestionariuszach dla wyższych zakładów naukowych, wysyłanych aż do 1939 roku. Podaje się w nim liczbę tzw. urzędników: 10 oraz funkcjonariuszy niższych: 1³⁷. W tym ostatnim przypadku wątpliwości nie ma, chodzi o woźnego. Natomiast do owych urzędników (lub jak jest w niektórych ankietach do personelu naukowego) zaliczano zarówno dyrektora Biblioteki, który pełnił swoją funkcję niejako na zewnątrz, etatową bibliotekarkę, jak i pomocnice³⁸. Gdyby się zatem opierać wyłącznie na statystyce, w żaden sposób nie można byłoby stwierdzić olbrzymich braków kadrowych owych czasów. Skądinąd wiadomo, że na pełny etat bibliotekarski zatrudniona była jedynie Emilia Szeliga-Szeligowska. Pozostałe osoby (4-7 w różnych okresach), określane jako pomocnicy bibliotekarza, były zobowiązane do pracy jedynie przez trzy (względnie cztery) godziny dziennie. Zwykle w takim charakterze zatrudniano studentki odpracowujące chesne³⁹. W 1939 roku oprócz Emilii Szeligi-Szeligowskiej pracowały: J. Abramowiczowa (4 godziny dziennie), Kazimiera Kogutówna (6 godzin), Wanda Pestrakiewicz (4 godziny), Halina Sikorska (4 godziny), Anna Szpakowska (4 godziny). Jako woźny zatrudniony był Paweł Wierzchowski, pełniący równocześnie funkcję magazyniera. W 1939 roku K. Kogutówna i Maria Kunowska rozpoczęły praktykę w Bibliotece Narodowej, by otrzymać zatrudnienie na pełny etat⁴⁰.

³³ AU KUL. Teczka: Sprawy personalne 1923-1935.

³⁴ Zaznaczono w sprawozdaniu, że zostały z tej racji załączone 2 egzemplarze odpowiedzi na kwestionariusz nr 2. Zob. AU KUL. Sprawozdanie za rok 1927 z dn. 26 stycznia 1928 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

³⁵ AU KUL. Sprawozdanie za rok 1928 z dn. 4 lutego 1929 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

³⁶ AU KUL. Kwestionariusz nr 1 /Odpowiedź/ Wydziału Nauki Ministerstwa W.R. i O.P. z dn. 3 I 1925 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

³⁷ AU KUL. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

³⁸ AU KUL. Sprawozdania – działalność Biblioteki Uniwersyteckiej (materiały do „Księgi pamiątkowej” 1939-1958 i 1959-1966).

³⁹ R. Gustaw, W. Nowodworski, *Dwadzieścia lat Biblioteki Uniwersyteckiej KUL (1939-1958)*, ABMK, 1 (1960) z. 2, s. 134.

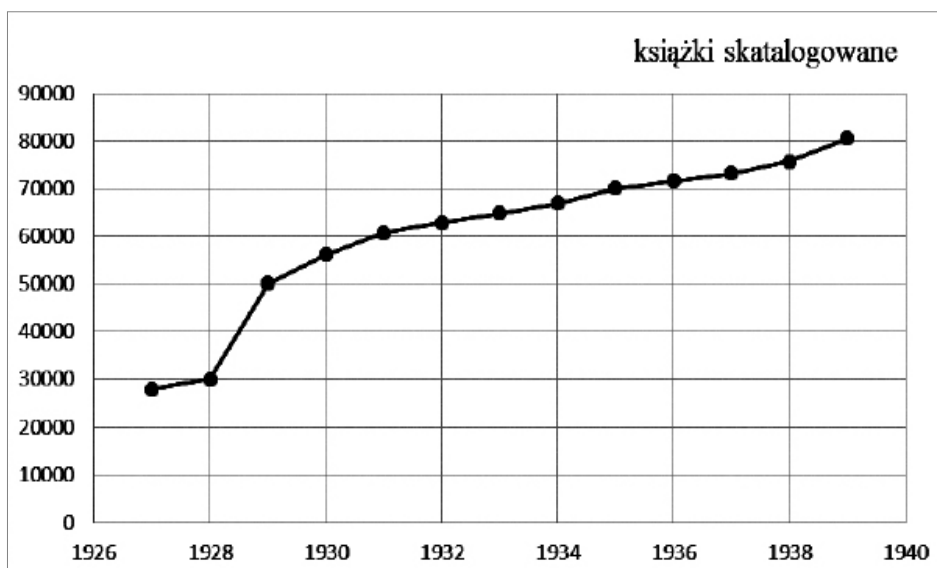
⁴⁰ AU KUL. Teczka: Sprawozdania – działalność Biblioteki Uniwersyteckiej (materiały do „Księgi pamiątkowej” 1939-1958 i 1959-1966).

Gromadzenie księgozbioru

Mimo trudności finansowych i organizacyjnych w omawianym okresie Biblioteka zanotowała znaczny przyrost księgozbioru. Ostatnie sprawozdanie wysłane do GUS, datowane na 13 stycznia 1939 roku, podawało jego stan na 78 612 jednostek bibliotecznych⁴¹. Przed samą wojną liczba ta wynosiła już 80 611 woluminów (można ją znaleźć w notatkach Emilii Szeligi-Szeligowskiej, znajdujących się w zbiorach specjalnych Biblioteki⁴². Notka odnosi się wprawdzie do 1941 roku, ale należy przypuszczać, że nie różni się od stanu z końca 1939 roku⁴³). Faktycznie książek było więcej, bo w sprawozdaniach podawano jedynie te, które zostały skatalogowane. Świadczy o tym fakt, że jeszcze w latach 70. XX wieku w zestawieniach nabytków pojawiała się stale rubryka „stare zasoby” odnosząca się do materiałów dawniejszych, nieopracowanych.

W 1939 roku Biblioteka KUL ciągle jeszcze była bardzo młoda. Jej księgozbiór nie mógł się równać ze zbiorami bibliotek uniwersyteckich w Warszawie, Krakowie, Lwowie, Wilnie czy nawet Poznaniu. Stanowił zaledwie 1,8% wszystkich zbiorów bibliotek naukowych w Polsce⁴⁴.

Wykres 1. Przyrost księgozbioru w latach 1927-1939

Źródło: AU KUL. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

⁴¹ AU KUL. Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1936-1938.

⁴² Biblioteka Uniwersytecka KUL (dalej: BU KUL). Rkps 208 A: Papiery Emilii Szeligi-Szeligowskiej, pierwszej pracowniczki i kierowniczk Biblioteki Uniwersyteckiej KUL (†1954). Papiery osobiste.

⁴³ Gustaw, Nowodworski, *Dwadzieścia lat Biblioteki*, s. 133-134.

⁴⁴ Borstainowa, *Biblioteki wyższych zakładów*, s. 255.

Zdarzało się dopisywanie nabytków roku wcześniejszego w roku kolejnym, co wynikało z opóźnień w inwentaryzacji zbiorów⁴⁵.

Głównymi źródłami przyrostu kolekcji były zakupy, dary oraz tzw. egzemplarz obowiązkowy. W latach 1927-1938 przedstawia się to następująco:

Tabela 1. Nabytki Biblioteki 1927-1938

Rok	Zakupy	Dary	Egzemplarz obowiązkowy	Inne źródła (wymiana)
1927		217	1631	
1928	450	1903		194
1929		950		57
1930		1655		
1931		6554		
1932	52	2920		
1933		2739		
1934		1004		
1935		3211		
1936		221	742	
1937	761	2748	410	120
1938		1538	616	
Razem	1263	25 660	3399	371

Źródło: AU KUL. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

Gromadzenie zbiorów w okresie międzywojennym wydawało się być bardziej dziełem przypadku niż planowej polityki bibliotecznej⁴⁶. Wiadomo, że racjonalnym źródłem ich pozyskiwania powinny być zakupy. Tu jednak na przeszkodzie stanął brak odpowiednich środków. Kupno książek w większej liczbie miało miejsce wyłącznie w początkach istnienia Biblioteki (czego niestety nie odnotowują sprawozdania, bo ich jeszcze nie sporządzano). W następnym okresie sytuacja Uniwersytetu była bardzo trudna, musiał walczyć o przetrwanie, stąd o żadnych dodatkowych wydatkach nie mogło być mowy. Niestety, w latach 1934-1939, dużo korzystniejszych dla Uczelni pod względem finansowym, materiały biblioteczne także nie były kupowane w zadowalającej liczbie⁴⁷. W latach 1927-1937 w sprawozdaniach odnotowano pozyskanie z tego źródła zaledwie 1263 woluminów. Nad brakiem zakupu książek E. Szeligowska ubolewała: „W arkuszu sprawozdawczym w rubryce «zakupy dzieł» bardzo depresyjnie u nas wygląda puste miejsce”⁴⁸.

⁴⁵ AU KUL. Notka ręką Emilii Szeligi-Szeligowskiej [niedatowana]. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

⁴⁶ W. Michalski, *Słowo o Bibliotece Uniwersyteckiej KUL i polityce gromadzenia jej zbiorów*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski. Wybrane zagadnienia z dziejów Uczelni*, red. G. Karolewicz, M. Zahajkiewicz, Z. Zieliński, Lublin 1992, s. 416.

⁴⁷ Dzierzkowska, *Biblioteka*, s. 214-215.

⁴⁸ AU KUL. Notka ręką Emilii Szeligi-Szeligowskiej [niedatowana]. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

Warto w tym miejscu powrócić na moment do kwestionariuszy nr 1, w których jednym z punktów był budżet Biblioteki. W pierwszej wysłanej przez Uniwersytet Lubelski odpowiedzi podano, że wynosił on 36 000 zł. Później danych tego typu już nie notowano. Jedynie w sprawozdaniu za 1927 rok pojawiła się informacja, iż placówka korzystała z zapomogi Ministerstwa w wysokości 1500 zł, która została przeznaczona na oprawę książek i nowe półki⁴⁹.

Niezbyt znaczące wpływy miała placówka z tzw. egzemplarza obowiązkowego. W 1927 roku z tego źródła otrzymała jedynie 1631 woluminów. (przy czym licząc razem z latami wcześniejszymi, było to łącznie 15 003 woluminów)⁵⁰. Egzemplarz został Bibliotece przyznany Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12 lutego 1919 roku⁵¹, niestety już 4 lipca 1927 roku utraciła ten przywilej⁵². Prawo do egzemplarza obowiązkowego zostało przywrócone dopiero w 1932 roku⁵³. Dzięki temu w sprawozdaniach po przerwie ponownie pojawiły się wpływy książek z tego źródła. Nie wiadomo jednak, dlaczego podano je dopiero dla lat 1936-1938. Można jedynie domniemywać, że zachowane brudnopisy statystyk nie są kompletne lub materiały przybywały z dużym opóźnieniem.

W drukowanym *Sprawozdaniu ze stanu KUL w roku akademickim 1935/36* można przeczytać: „Wpływy z tego źródła są znaczne, choć wydawcy skłonni są do nadsyłania raczej książek mniej wartościowych w bibliotece uniwersyteckiej”⁵⁴. Świadczy to dobitnie, że nie traktowano tego źródła pozyskiwania nowości jako zbyt istotnego dla polityki gromadzenia zbiorów.

Największe znaczenie przez cały okres międzywojenny miały dary. Z pewnością stanowiły coś zupełnie wyjątkowego, gdyż chwalono się nimi w sprawozdaniach i innych materiałach poświęconych placówce⁵⁵. Były również miernikiem społecznego zainteresowania Uniwersytetem⁵⁶. Ponadto Biblioteka brała udział w międzynarodowej wymianie wydawnictw fachowych, a także otrzymywała naukowe czasopisma z Francji i z Ameryki. Około 20 000 woluminów było depozytami⁵⁷.

O zbiorach bibliotecznych informowały katalogi. Według przekazanych w sprawozdaniach informacji były one kartkowe (dwa alfabetyczne i jeden działowy według systemu dziesiętnego, szybko zaniechany) oraz książkowe (inwentarzowy i formatowy)⁵⁸.

⁴⁹ AU KUL. Sprawozdanie za rok 1927 z dn. 26 stycznia 1928 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

⁵⁰ Dzierzkowska, *Biblioteka*, s. 215.

⁵¹ Monitor Polski nr 38 z 17 II 1919.

⁵² Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych Dz. U. R.P., poz. 308.

⁵³ Ustawa z dnia 18 V 1932 (Dz.U. R.P. nr 33, poz. 347); Rozporządzenie Ministra W.R. i O.P. z dnia 9 II 1934 r. (Dz.U. R.P. nr 17, poz. 137).

⁵⁴ *Sprawozdanie ze stanu K.U.L. w roku akademickim 1935/36*, s. 16-17.

⁵⁵ Zob. np. H. Insadowski, *Księgozbiory uniwersyteckie*, „Nurty”, 2 (1933) nr 5-6, s. 4-5; E. Szeliga-Szeligowska, *Biblioteka Uniwersytecka KUL w Lublinie*, „Przewodnik Biblioteczny”, 8 (1934) z. 2, s. 113-115.

⁵⁶ Borstainowa, *Biblioteki wyższych zakładów*, s. 256.

⁵⁷ AU KUL. Kwestionariusz nr 1 /Odpowiedź/ Wydziału Nauki Ministerstwa W.R. i O.P. z dn. 3 I 1925 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

⁵⁸ Tamże.

Gromadzenie czasopism

Informacje o gromadzonych tytułach czasopism z podziałem na języki, a w przypadku periodyków polskich także na pisma tygodniowe, codzienne i urzędowe, pojawiły się dopiero w odpowiedzi na kwestionariusz z dnia 26 stycznia 1928 roku⁵⁹. Zamieszczona w nim tabela przedstawia się następująco:

Tabela 2. Czasopisma gromadzone przez Bibliotekę w 1927 roku

Pisma	Liczba tytułów regularnie nadsyłanych	Liczba tytułów nadsyłanych sporadycznie	Ogółem
Tygodniowe polskie	989	1128	2117
Codzienne polskie	171	42	213
Urzędowe polskie	123	20	143
Angielskie	22	18	40
Francuskie	79	53	132
Esperanto	1	2	3
Łacińskie i włoskie	4	5	9
Niemieckie	60	41	101
Czeskie	3	1	4
Litewskie	9	4	13
Rosyjskie	34	21	55
Ukraińskie	64	75	139
Razem	1559	1410	2969

Źródło: AU KUL. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

Wynika z niej, że w 1927 roku przychodziło aż 2969 tytułów, co jest liczbą imponującą nawet dzisiaj. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że blisko połowa z nich to pisma nadsyłane sporadycznie, a więc niekompletne (czasem są to wręcz pojedyncze numery). W Bibliotece znalazło się 496 zagranicznych tytułów prasowych, z tego gromadzonych regularnie 276. Większość czasopism Biblioteka otrzymywała gratisowo, płaciła jedynie za tytuły z zakresu ekonomii⁶⁰. Co ciekawe już w roku następnym liczba przychodzących tytułów czasopism znacząco zmalała. Mimo wzmianki o licznych, otrzymanych od Rządu Francuskiego periodykach, wyniosła łącznie tylko 519 tytułów⁶¹. Tendencja malejąca widoczna jest również w sprawozdaniu za 1930 rok, w którym jako ogólną liczbę tytułów czasopism

⁵⁹ AU KUL. Do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Departament Nauki i Szkół Wyższych w Warszawie. Sprawozdanie za r. 1927, z dnia 26 stycznia 1928 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

⁶⁰ Tamże.

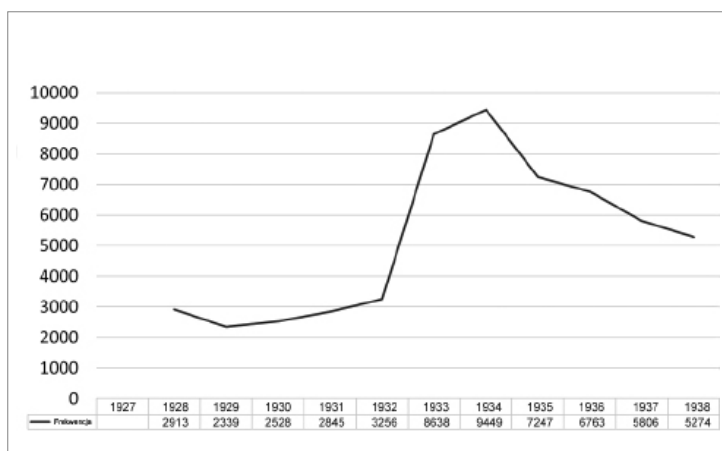
⁶¹ AU KUL. Do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Departament Nauki i Szkół Wyższych w Warszawie. Sprawozdanie za r. 1928, z dnia 4 lutego 1929 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

podano 456⁶². Wydaje się, że w następnych latach było ich jeszcze mniej. W notatce za 1937 rok zawarto informację o rozdziale roczników na poszczególne sale w sposób następujący: „na VI salę – 356 roczników + 21 + 3 = 380 roczników; na I salę – 423 roczn. [za ostatnie kilka lat]. Przybyło nowych pism na VI salę – 121 tytułów, 200 roczników”⁶³. Czasopisma stanowiły ok. 27% wszystkich zbiorów Biblioteki. Nie były gromadzone w sposób przemyślany, gdyż braki w funduszach nie pozwoliły na prenumeratę. Przewagę stanowiły czasopisma polskie uzyskane dzięki egzemplarzowi obowiązkowemu. Ostatecznie tuż przed wojną liczba periodyków wyniosła 21 020 woluminów⁶⁴.

Udostępnianie zbiorów

Dużą wagę przywiązywano w sprawozdaniach do udostępniania. W latach 1927-1938 frekwencja (czyli liczba odnotowanych odwiedzin) wyglądała następująco:

Wykres 2. Liczba odnotowanych odwiedzin

Źródło: AU KUL. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

Dane nie zawsze były podawane rzetelnie, co było chyba ogólną bolączką statystyk pochodzących z omawianego okresu i wynikało głównie z braku jednolitych zasad kategoryzowania zbiorów i liczenia frekwencji⁶⁵. Emilia Szeligowska w notce sporządzonej prawdopodobnie w 1934 roku tłumaczy się np. ze znaczą-

⁶² AU KUL. Kwestionariusz Departamentu Nauki i Szkół Wyższych Ministerstwa W.R. i O.P. za 1930 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

⁶³ AU KUL. Notatka do sprawozdania z 1937 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

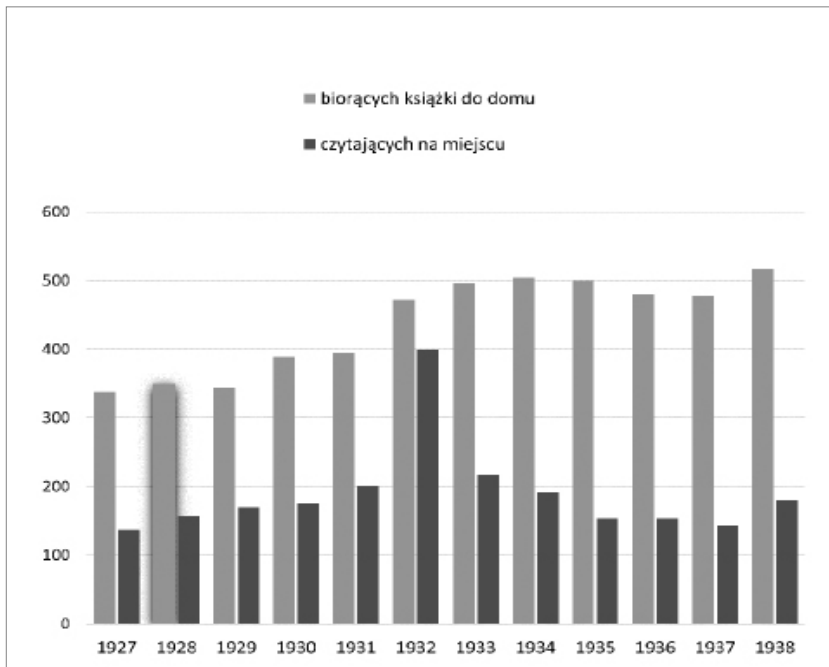
⁶⁴ S. Nowodworska, *Oddział Czasopism*, ABMK, 23 (1971) s. 101.

⁶⁵ J. Puchalski, *Źródła do historii bibliotek w Polsce w latach 1918-1947. Studium bibliologiczne*, Warszawa 2007, s. 217, 199.

cych różnic w kwestionariuszach za lata 1932 i 1933, dotyczących frekwencji, pisząc o prowizorycznych danych i dostosowywaniu kolejnych statystyk do tych wcześniejszych. Wyjaśnia także, jak były liczone rewery:

[...] przy obliczaniu rewersów i książek czytelników, najpierw (jak zwykle) rozkładano rewery alfabetycznie, następnie każdą literę na nazwiska, wreszcie na profesorów, studentów i obcych. Każde nazwisko, choćby powtarzało się niezliczoną ilość razy, liczy się jako jednostkę, z tego wynikło znaczne zmniejszenie cyfrowe poszczególnych pozycji wykazu, mimo wysokiej, ogólnej liczby odwiedzin⁶⁶.

Wykres 3. Frekwencja czytelników w Bibliotece

Źródło: AU KUL. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

Liczba czytelników faktycznie mogła być większa, gdyż w sprawozdaniach często padało stwierdzenie, że „(...) znaczna liczba studentów korzysta bezpośrednio z bibliotek seminariów”, co wskazuje, że odwiedziny te nie były notowane⁶⁷. Ponadto zaznaczono, że „(...) zmniejszenie liczby frekwencji w czytelnictwie bibliotecznym spowodowane zostało przez natychmiastowe wydawanie książek żądanych”, a „(...) przy czasopiśmie nie są włączane do ogólnej liczby te, które przesyłane są do Czytelni Profesorskiej”⁶⁸.

⁶⁶ AU KUL. Notka ręką Emilii Szeligi-Szeligowskiej. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

⁶⁷ AU KUL. Kwestionariusz dla bibliotek wyższych zakładów naukowych z 25 I 1935. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

⁶⁸ AU KUL. Kwestionariusz dla bibliotek wyższych zakładów naukowych [stan na 31 XII 1936 r.]. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

Tabela 3. Udostępnianie zbiorów w latach 1927-1938

Rok	Wypożyczonych	Udostępnionych na miejscu	Przeczytanych czasopism	Rewersów niezrealizowanych
1927	2719	852		
1928	2521	801		
1929	2120	1467	440	
1930	2432	1619	301	
1931	2858	1722	249	1039
1932	3687	1732	485	1202
1933	3727	2368	478	1239
1934	3853	2461	478	1263
1935	3993	1876	1627	869
1936	3234	1527	820	722
1937	2731	679	318	643
1938	2680	1217	417	770

Źródło: AU KUL. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

W zestawieniu wskazano, że liczba tomów wypożyczonych do domu w każdym roku znacznie przewyższa tę, która odnosi się do pozycji wykorzystanych na miejscu. Niewątpliwie jest to ewenement, gdyż w innych bibliotekach akademickich zwykle proporcje były odwrotne⁶⁹. Warto zwrócić uwagę na rubrykę dotyczącą rewersów niezrealizowanych. Według E. Szeligowskiej dowodzą one, że „(...) posiadamy za mało egzemplarzy o charakterze podręcznikowym, co zmusza czytelników do oczekiwania na swoją kolejkę”⁷⁰. Na skromne wykorzystanie księgozbioru Biblioteki na miejscu wpływ miały jednak nie tylko braki potrzebnych materiałów czy też ich wypożyczanie do bibliotek seminaryjnych. Dużą niedogodnością był krótki czas otwarcia placówki, było to jedynie 6 godzin dziennie (nie licząc dni świątecznych) od 10⁰⁰ do 13⁰⁰ i po południu od 15⁰⁰ do 18⁰⁰. W okresie wakacyjnym była ona zamknięta przez 6 tygodni (od połowy lipca do końca sierpnia)⁷¹. Od ręki udostępniane były jedynie książki z księgozbioru podręcznego, mieszczącego się w 4 szafach, na realizację pozostałych zamówień czekało się zwykle do dnia następnego. Wreszcie sama czytelnia nie była przystosowana do zbyt dużej liczby czytelników, dysponowała zaledwie 20 miejscami, była słabo opalana i w związku z tym zimna⁷². Zdarzało się, że ją z tego powodu zupełnie zamykano w okresie zimowym.

⁶⁹ Borsteinowa, *Biblioteki wyższych zakładów*, s. 258.

⁷⁰ AU KUL. Notka ręką Emilii Szeligi-Szeligowskiej. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

⁷¹ AU KUL. Kwestionariusz nr 1 /Odpowiedź/ Wydziału Nauki Ministerstwa W.R. i O.P. z dn. 3 I 1925 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

⁷² Dzierzkowska, *Biblioteka*, s. 234-235.

Biblioteki seminaryjne

W sprawozdaniach wysyłanych do Ministerstwa WRiOP oraz GUS nie ma informacji statystycznych odnoszących się do bibliotek seminaryjnych. Dyrektor H. Insadowski tłumaczył się nawet z tego braku. Pisał, że czytelnicy korzystają w nich głównie z materiałów Biblioteki Uniwersytetu⁷³. Nie było to do końca prawdą, gdyż seminaria konsekwentnie budowały własne księgozbiory, ale faktycznie w stosunku do Biblioteki Głównej miały uprzywilejowaną pozycję. Zgodnie z *Regulaminem Biblioteki Uniwersytetu Lubelskiego* z 17 grudnia 1924 roku mogły wypożyczać z niej materiały biblioteczne na czas nieokreślony⁷⁴.

Wiadomości dotyczące bibliotek seminaryjnych były ważnym elementem w sprawozdaniach drukowanych w „Wiadomościach Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego”. W czasopiśmie zawarto informację, że w latach 1925-1927 było ich 16, szczegółowo wymieniono ich liczbę, przypisaną poszczególnym wydziałom:

[...] wydział teologiczny posiada 2 biblioteki: teologiczną i biblijną, wydział prawa kanonicznego jedną, wydział prawa i nauk społeczno-ekonomicznych – 5: prawną, ekonomiczną, polityki społecznej prawa rzymskiego i historyczno-prawną, wreszcie wydział nauk humanistycznych – 8: historii powszechnej, historii kościelnej, polonistyczna, językoznawcza, filologii klasycznej, romanistyczna, filozoficzna i pedagogiczna⁷⁵.

Biblioteki seminaryjne i zakładowe, podobnie jak Biblioteka Główna, były beneficjentem licznych darów. W *Sprawozdaniu z Biblioteki Uniwersyteckiej za ostatnie 2 lata* (czyli 1925-1926), jest mowa o kilkunastu takich donacjach, przede wszystkim o cennej bibliotece literackiej, liczącej blisko 1000 woluminów, po śp. profesorze Cezarym Pęcherskim, która wzbogaciła zbiory biblioteki seminarium historii literatury polskiej i księgozbiórze prof. S. Ptaszyckiego, który w przeważającej części zasilił seminarium historyczne⁷⁶.

Na potrzeby bibliotek seminaryjnych dokonywano zakupów niezbędnych książek naukowych, tak rzadkich w przypadku Biblioteki Głównej⁷⁷. Podjęto nawet uchwałę, by oddawać na ten cel część studenckich opłat za egzaminy. W sprawozdaniach z lat 30. XX wieku pojawiły się kwoty przeznaczone dla poszczególnych wydziałów. I tak w roku akademickim 1936-1937 na Wydziale Teologicznym wydano 846,84 zł, na Wydziale Prawa Kanonicznego 432,38 zł, Wydział Prawa zakupił książki za 6653,77 zł, a nabytki dla Wydziału Humanistycznego kosztowały 3000 zł⁷⁸.

Biblioteki seminaryjne liczyły w tym czasie ogółem: 16 786 jednostek bibliotecznych (biblioteki teologiczne 2929 woluminów, biblioteka kanoniczna – 630,

⁷³ AU KUL. Do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Wydział Nauki. Oddział Biblioteczny, z dnia 25 stycznia 1927 r. Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

⁷⁴ AU KUL. Regulamin Biblioteki Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 18 grudnia 1924 r.

⁷⁵ *Sprawozdanie z Biblioteki Uniwersyteckiej za rok 1927*, „Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego”, 4 (1928) z. 1, s. 90.

⁷⁶ *Sprawozdanie z Biblioteki Uniwersyteckiej za ostatnie 2 lata*, s. 69-70.

⁷⁷ Tamże, s. 70.

⁷⁸ *Sprawozdanie ze stanu K.U.L. w roku akademickim 1936/37*, Lublin 1937, s. 20-21.

biblioteka prawnicza – 1972, biblioteka ekonomiczna – 1838, biblioteka historyczna – 1992, biblioteka filozoficzna – 1437, biblioteka klasyczna – 639, biblioteka pedagogiczna – 584, biblioteka polonistyczna – 3057, biblioteka psychologiczna – 1708)⁷⁹. Przez cały czas otrzymywały również darowizny i to nie tylko książkowe. W *Sprawozdaniu* z lat 1937-1938 znalazła się wzmianka, że zakład filologii klasycznej wzbogacił się o 99 „zabytków wykopaliskowych egipskich” подарowanych przez prof. Jerzego Manteuffela i gipsowy odlew Doryforusa od rektora Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie Edmunda Bulandy⁸⁰.

Zakończenie

Dostępne sprawozdania są cennym materiałem dla rekonstrukcji funkcjonowania Biblioteki Uniwersytetu Lubelskiego w okresie międzywojennym. Wprawdzie nie zawsze dają satysfakcjonującą odpowiedź, czasem nawet wprowadzają w błąd, który można skorygować jedynie na podstawie innego typu źródeł, niemniej jednak zawierają pierwsze zestawienia liczbowe i to takie, które były potem powielane na forum ogólnopolskim.

BIBLIOGRAFIA

Źródła rękopiśmienne

Archiwum Uniwersyteckie KUL

Regulamin Biblioteki Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 18 grudnia 1924 r.

Teczka: Sprawozdania dla Ministerstwa W.R. i O.P. 1925-1939.

Teczka: Sprawozdania – działalność Biblioteki Uniwersyteckiej (materiały do „Księgi pamiątkowej” 1939-1958 i 1959-1966.

Teczka: Sprawy personalne 1923-1935.

Biblioteka Uniwersytecka KUL

Rkps 208 A: Papiery Emilii Szeligi-Szeligowskiej, pierwszej pracowniczki i kierowniczki Biblioteki Uniwersyteckiej KUL (†1954).

Źródła drukowane

Chwalewik Edward, *Zbiory polskie. Archiwa, biblioteki, galerie, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie*, Warszawa 1905.

Chwalewik Edward, *Zbiory polskie. Archiwa, biblioteki, galerie, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie w porządku alfabetycznych według porządku miejscowości ułożone*, t. 1, A-M, Warszawa-Kraków 1926.

Demby Stefan, *Biblioteki*, „Nauka Polska”, 7 (1927) s. 162-221.

Monitor Polski nr 38 z 17 II 1919.

Piwożński Marian, Szczęch Stanisław, *Rocznik statystyczny Kościoła katolickiego w Polsce*, Lublin 1938.

Puchalski Jacek, *Źródła do historii bibliotek w Polsce w latach 1918–1947. Studium bibliologiczne*, Warszawa 2007.

⁷⁹ Tamże, s. 21.

⁸⁰ Tamże, s. 20.

- „Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej”, 6 (1928) s. 443-444.
- Rozporządzenie Ministra W.R.i O.P. z dnia 9 II 1934 r. (Dz.U. R.P. nr 17, poz. 137).
- Sprawozdanie z Biblioteki Uniwersyteckiej za ostatnie 2 lata [1925-1926], „Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego”, 3 (1927) z. 1, s. 68-70.
- Sprawozdanie z Biblioteki Uniwersyteckiej za rok 1927, „Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego”, 4 (1928) z. 1, s. 90.
- Sprawozdanie ze stanu K.U.L. w roku akademickim 1935/36, Lublin 1936.
- Sprawozdanie ze stanu K.U.L. w roku akademickim 1936/37, Lublin 1937.
- Sprawozdanie ze stanu K.U.L. w roku akademickim 1937/38, Lublin 1938.
- Sprawozdanie rektorskie ze stanu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w r. ak. 1936/1937. VI. Biblioteki*, „Prąd”, 24 (1937) t. 34, s. 90-91.
- Sprawozdanie rektorskie ze stanu K.U.L. w roku akademickim 1937/38. IX. Biblioteka Główna i Zakłady*, „Prąd”, 2 (1938) t. 36, s. 131-132.
- Ustawa z dnia 18 V 1932. (Dz.U. R.P. nr 33, poz. 347).

Opracowania

- Borsteinowa Jadwiga, *Biblioteki naukowe w Polsce w oświetleniu statystycznym*, „Przełęcz Biblioteczny”, (1928) z. 1, s. 283-299.
- Borsteinowa Jadwiga, *Biblioteki wyższych zakładów naukowych*, „Kwartalnik Statystyczny”, 7 (1930) z. 1, s. 253-260.
- Demby Stefan, *Biblioteki*, „Nauka Polska”, 7 (1927) s. 162-221.
- Dzierzkowska Danuta, *Biblioteka Główna Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 1918-1989*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 8 (1964) s. 187-242.
- Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego*, red. K. Głombiowski, B. Świderski, H. Więckowska, Wrocław 1976.
- Gaca-Dąbrowska Zofia, *Bibliotekarstwo II Rzeczypospolitej. Zarys problemów organizacyjnych i badawczych*, Warszawa 2007.
- Gustaw Romuald OFM, Nowodworski Witold, *Dwadzieścia lat Biblioteki Uniwersyteckiej KUL (1939-1958)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 1 (1960) z. 2, s. 133-160.
- Insadowski Henryk, *Księgozbiory uniwersyteckie*, „Nurty”, 2 (1933) nr 5-6, s. 4-5.
- Jaźwierska Jadwiga, *Szeliga-Szeligowska Emilia*, w: *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. 2, red. E. Gigilewicz, Lublin 2018, s. 428-429.
- Kamińska Barbara, *Z dziejów krakowskiego księgozbioru Piotra Moszyńskiego*, „Roczniki Biblioteczne”, 31 (1987) z. 1, s. 155-173.
- Maj Jerzy, *Statystyka w bibliotece i jej otoczeniu*, Warszawa 2007.
- Michalski Waldemar, *Słowo o Bibliotece Uniwersyteckiej KUL i polityce gromadzenia jej zbiorów*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski. Wybrane zagadnienia z dziejów Uczelni*, red. G. Karolewicz, M. Zahajkiewicz, Z. Zieliński, Lublin 1992, s. 415-418.
- Nowodworska Stanisława, *Oddział Czasopism*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 23 (1971) s. 101-119.
- Radkowski Stanisław, *Sprawozdawczość statystyczna jednostek organizacyjnych kultury*, „Wiadomości Statystyczne”, 32 (1987) nr 8, s. 12-15.
- Szeliga-Szeligowska Emilia, *Biblioteka Uniwersytecka KUL w Lublinie*, „Przewodnik Biblioteczny”, 8 (1934) z. 2, s. 113-115.
- Szmigielska Teresa Urszula, *Od statystyki do ewaluacji bibliotek*, „Zagadnienia Informatyki Naukowej”, (2010) nr 1 (95), s. 15-40.
- Szmigielska Teresa Urszula, *Standardy oceny bibliotek akademickich*, Warszawa 2011.
- Wojtkowski Andrzej, *Początki Biblioteki Głównej KUL*, „Tygodnik Powszechny”, 11 (1955) nr 47, s. 7.

ANEKS 1**Kwestionariusz nr 1**

1. Biblioteka /nazwa dokładna/
2. Adres szczegółowy
3. Rok założenia i krótkie jej dzieje
4. Charakter Biblioteki
5. Jej specjalność
6. Czynna /dnie i godziny/
7. Czy jest otwarta w czasie wakacyjnym
8. Jej zawartość
  - a/ dzieł tomów
    - inkunabułów
    - w tem broszur
    - dysertacyj
  - b/ rękopisów
  - c/ autografów
  - d/ sztychów
  - e/ map
  - f/ nut
  - g/ globusów
  - h/ medali
  - i/ numizmatów
9. Jej frekwencja
  - a) czytelników
    - biorących książki do domu
    - korzystających z książek na miejscu
  - b) wypożyczeń
    - do domu tomów
    - na miejscu tomów
10. Budżet roczny
11. System katalogu
12. Czy istnieje katalog drukowany
13. Skład osobisty
14. Bibliografia (wykaz dzieł, traktujących o danej bibliotece)

ANEKS 2

Kwestionariusz nr 2 zawierał następujące dane:

1. Biblioteka /nazwa dokładna/
2. Nazwisko i imię pracownika Biblioteki
3. Data i miejsce jego urodzenia

4. Wykształcenie:
  - a) ogólne
  - b) zawodowe
5. Zatrudnienie przed wstąpieniem do Biblioteki
6. Przebieg służby od chwili czynności w Bibliotece
7. Wykaz prac wydanych oddzielnie i drukowanych w czasopismach

**REPORTING AS A SOURCE OF RESEARCH
ON THE LIBRARY POLICY
IN THE KUL UNIVERSITY LIBRARY IN THE YEARS 1918-1939**

Summary

The reports prepared in 1925-1939 for the Ministry of Religious Affairs and Public Education and the Central Statistical Office – copies of which survived in the KUL University Archive – are one of the sources for reconstructing the library policy of the KUL University Library at its beginning. These reports contain the first numerical data which were later reproduced and published in the statistical yearbooks of the Republic of Poland. They also provide information on the library's collection, acquisitions, personnel, and regulations on making the collection available to the public. The reports under study show that the books were primarily given to the library as gifts; the university did not have enough financial resources to purchase a large number of books, and its library became a legal deposit library only for a short time. Readers and researchers could access books and magazines in the reading room or borrow them; and due to the difficult housing conditions and the short opening hours of the library, it was mainly magazines that were read on-site.

Key words: the KUL University Library; the Second Republic of Poland; the interwar period; library reporting; library statistics; library policy

Translated by Aneta Kiper